

Nazwa przedmiotu: FILOZOFIA NOWOŻYTNA CYWILIZACJI EUROPEJSKIEJ					
Kod przedmiotu:	Rok: II 2013/2014	Semestr: zimowy	Ilość godzin: 30	Typ zajęć: do wyboru	ECTS 8
Forma zajęć: Seminarium	Język: polski	Zaliczenie: 1. Aktywność na zajęciach 2. Praca pisemna	Prowadzący: Prof. nadzw. dr. hab. Paweł Pieniążek		
Liczba miejsc:	Wymagania/preferencje wymagane przy przyjmowaniu: Ogólna humanistyczna wiedza na poziomie studiów magisterskich Znajomość języka obcego				
Ogólny opis przedmiotu: Analiza pojęcia wolności w filozofii nowożytnej. Ukazanie dynamiki rozwoju pojęcia wolności w filozofii nowożytnej w kontekście procesów indywidualizacji i subiektywizacji jednostki.					
Cel zajęć: Zapoznanie studentów z różnymi koncepcjami wolności w filozofii nowożytnej i ich związkiem z wykształcaniem się pojęcia jednostki. Uświadomienie znaczenia rozumienia wolności dla dynamiki rozwojowej filozofii nowożytnej.					
Zamierzone efekty kształcenia:					
Wiedza: Po zakończeniu kursu doktorant zna: 1) definicje podstawowych typów wolności 2) charakterystykę zasadniczych koncepcji wolności 3) ogólne założenia filozoficzne leżące u podstaw różnych koncepcji wolności 4) powiązania między rozumieniem wolności a procesami indywidualizacji jednostki 5) dynamikę rozwoju pojęcia wolności w kontekście procesu indywidualizacji					

Umiejętności:

Po zakończeniu kursu doktorant potrafi:

- 1) ocenić znaczenie wolności dla rozumienia istnienia ludzkiego na gruncie różnych koncepcji wolności
- 2) wyodrębnić różne aspekty (negatywny i pozytywny) koncepcji wolności
- 3) rozwijać implikacje różnych koncepcji wolności dla rozumienia podmiotowości i jej jednostkowości
- 4) interpretować różne aspekty filozofii w perspektywie koncepcji wolności
- 5) połączyć odmienne koncepcje filozoficzne ze względu na podobne rozumienie wolności
- 6) wykorzystać rozumienie wolności dla opisanego ogólnej wizji człowieka
- 7) rozpoznać miejsce danej koncepcji wolności w dynamice procesów indywidualizacji

Inne kompetencje (postawy):

Po zakończeniu kursu postawę doktoranta charakteryzuje:

- tolerancja wobec odmiennych opinii i ocen
- zdolność do otwartej dyskusji i pracy w grupie
- wrażliwość na podmiotową rolę jednostki w społeczeństwie
- zdolność czerpania z rozmaitych aparatów badawczych na rzecz wypracowania własnego modelu teoretycznego

Sposób sprawdzenia osiągnięcia zamierzonych efektów:

- Praca pisemna związana z tematem seminarium
- Pisemny tekst końcowy sprawdzający podstawową wiedzę studenta w zakresie terminologii oraz wiadomości faktograficznych zdobytych na zajęciach
- **W trakcie zajęć student będzie musiał odpowiadać na pytania, dyskutować, argumentować w formie zajęć kontaktowych w języku obcym**

Szczegółowy opis przedmiotu (treści programowe):

1. Ogólna charakterystyka pojęcia wolności

- wolność negatywna
- wolność pozytywna
- wolność i suwerenność
- wolność a autonomia

2. Chrześcijańska koncepcja wolności a odrodzenie i reformacja: wolność i łaska (spór Erazma z Lutrem)

- wolność jednostki a opatrność (fortuna) na gruncie myśli renesansowej
- wolność jako wolność wyboru u Erazma
- łaska jako źródło zbawienia u Lutra

Racjonalistyczne koncepcje wolności XVII w.

3. Kartezjusz: woluntaryzm racjonalistyczny

- rozum jako władza poznania
- wolna wola jako władza sądenia i wyboru
- niewspółmierność zakresowa nieskończonej woli i skończonego rozumu jako źródło błędu

4. Spinoza: wolność jako uświadomiona konieczność

- wolna konieczność Natury-Boga
- determinizm
- krytyka *liberum arbitrium*
- wolność jako zrozumienie konieczności

5. Leibniz: dynamizm wolności monadycznej na gruncie pluralizmu metafizycznego

- harmonia przedustawna
- wolność monady jako możliwość jej doskonalenia się
- między indeterminizmem a determinizmem

Wolność między historią a naturą

6. Rousseau

- wolność w stanie natury jako bezrefleksyjna spontaniczność i autarkia
- stan społeczny: wolność polityczna jako racjonalna jedność między wolą jednostkową a wolą powszechną
- projekt indywidualistyczny: wolność jako ostrożna samorealizacja

Idealizm niemiecki. Wolność w procesie dziejowym: wolność a konieczność

7. Kant: wolność i autonomia (moralna) obok historii

- wolność jako postulat rozumu praktycznego
- wolność jako autodeterminacja
- wolność jako działanie zgodne z ustanowionym przez siebie prawem moralnym

8. Fichte: wolność jako proces urzeczywistniania powołania moralnego w historii

- idealizm jako doktryna wolności
- wolność jako zgodność z ustanowionym prawem
- wolność jako zniesienie obcości świata i nadanie mu sensu moralnego

9. Hegel: wolność jako uświadomiona konieczność dziejowa

- wolność historyczna: zniesienie wyobcowania i bycie w świecie jak u „siebie w domu”
- wolność polityczna: wzajemne uznanie w prawie obiektywnym
- wolność metafizyczna: zrozumienie konieczności

10. Schelling: wolność w procesie boskiego samostwarzania

- krytyka racjonalistycznej koncepcji wolności

- zło jako warunek wolności
 - wolność jako zdolność absolutnego wyboru między dobrem i złem
 - ontologiczne ugruntowanie zła w procesie stawania się boskości
11. J. S. Mill: wolność a liberalna wizja społeczeństwa
- utylitarystyczna podstawa wolności
 - liberalna koncepcja wolności (wolności polityczne)
 - „prawo równej wszystkim wolności”
12. Schopenhauer: determinizm w świecie zjawisk a wolność metafizyczna
- determinizm (wolna wola jako działanie konieczne)
 - wolność metafizycznej, ponadindywidualnej woli
 - wolność metafizyczna jako samonegacja
13. Nietzsche: między niewinnością stawania się a jednostkową autonomią
- wolność jako jedność z kosmicznym stawaniem się
 - wolność jako autonomia: działanie zgodnie z ustanowionym przez siebie prawem
 - krytyka nowoczesnego procesu indywidualizacji (pozornej autonomii jednostki)

Egzystencjalizm: wolność i niepowtarzalność jednostki.

14. Kierkegaard: wybór a prawo.
- krytyka wolności jako *liberium arbitrium* oraz jako konieczności
 - egzystencjalna funkcja wolności jako zgodności działania z prawem
 - wolność jako religijne spełnienie jaźni: synteza skończoności i nieskończoności, możliwości i konieczności, duszy i ciała
15. Jaspers: arbitralność, prawo i transcendencja
- wolność jako wybór egzystencjalny
 - bezwarunkowość jako warunek wyboru
 - bezwarunkowość wyboru egzystencjalnym dowodem na istnienie Transcendencji

Zalecana literatura:

H. Arendt, *Wola*, Czytelnik, Warszawa 1996, *Antynomie wartości*, Warszawa 1967, I. Berlin, *Cztery eseje o wolności*, Warszawa 1994, M. Luter, *O wolności chrześcijańskiej, O niewolnej decyzji*, w: *Myśl Filozoficzno-religijna Reformacji XVI wieku*, Warszawa 1972; R. Kartezjusz, *Medytacje o pierwszej filozofii*, Warszawa 1956, B. Spinoza, *Etyka*, Warszawa 1954, G.W. Leibniz, *Rozprawa o metafizyce*, w: G. W. Leibniz, *Wyznanie wiary filozofa, Rozprawa metafizyczna, Monadologia, Zasady natury i łaski oraz inne pisma filozoficzne*, Warszawa 1969; J.-J. Rousseau, *Emil*, t. 2. Warszawa 1955, W. G. Hegel, *Fenomenologia ducha*, PWN, Warszawa 1959, J. S. Mill, *Wolność*, Warszawa 1959, S. Kierkegaard, *Albo-Albo*, t. 1, Warszawa 1976; F.W. Schelling, *Filozoficzne badania nad istotą ludzkiej wolności*, Kraków 1990; F. Nietzsche, *Tako rzecze Zaratustra*, K. Jaspers, *Wolność*, w: *Filozofia egzystencji*, Warszawa 1990; J.-P. Sartre, *Wolność kartezjańska*, w: *Filozofia i socjologia XX wieku*, Warszawa 1965.

Punkty ECTS: 8 pkt

Aktywny udział w seminarium 4 pkt

Praca pisemna 4 pkt